

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancați nu se primesc. — Manuscrisurile nu se returnează.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena la N. Dukas Nachf.,
Nux. Augenthaler & Emeric Lesner,
Heinrich Schalek, A. Oppelk,
Nacht, Anton Oppelk,
în Budapesta: la A. V. Goldberger,
Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII. Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o seriă garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifa și învoială. — **RECLAME** pe pagina 3-a o seriă 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIV.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de *Dumneacă* 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de *Dumneacă* 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etajul I.: Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dânsul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei luni 6 cor. — *Atât* abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 17.

Brașov, Luni-Marti 23 Ianuarie (5 Februarie).

1901.

Pasiuni „patriotice“ scumpe.

(S) Egemonii noștri, de când sôrtea orbă li-a dat puterea în mână, au desvoltat o desteritate ne mai pomenită în a-ne desbrăca de drepturi și a-ne șicana și maltrata în tot chipul.

Intre șicanele cele mai neumane ocupă fără îndoelă locul întâiu șicanearea cu limba maghiară la tot pasul. Fanatismul, séu mai meritor disfurărea cu limba maghiară, domnesce, precum bine șcim, începând dela ministrul Wlassics până la ultimul calefactor dela dirigătorii.

Sé te mai miri apoi, că jurnimea din Budapesta, care se pretinde a sta la înălțimea timpului, insultă pe actorii germani, dând strălucită probă despre cultura ei, și că și jurnimea germană se vede nevoită a răspunde, făcând asemenea cu actorii maghiari în Viena și Sibiu!

Noi nu ne mirăm, căci demult șcim, că: „*exempla trahunt*“. Se miră însă grozav Nicolae Bartha dela „Magyarország“. Dânsul, în particulara sa indignațiune, cere măsurii repressive, amenință și—arma lui predilectă — insultă. Furia „patriotică“ îl răpescă până a voi sé dovedescă tuturor nemaghiarilor, că ei nu sunt ce i-a lăsat Dumneșeu sântul, că limba lor nu este cea suptă la sinul mamei, ci cea maghiară, — prin urmare pe acesta trebuie sé o iubescă și respecteze, nu pe a lor. El pricepe se fiă huiduită limba germană în Pesta, sé fiă huiduite și celelalte limbii nemaghiare ale țării pretutindenii și de toți trașii-impinșii, dér ca Sașii sé pretindă în Sibiu a-se vorbi în teatrul lor propriu germănesce — acesta este résvrătire, care merită pedepsă esemplară. El acasă pe guvern, că „nu face nimic pentru limba maghiară a statului,“ ba că nu se îngrijescă nici măcar de a-o asigura, necum de-a face sé fiă respectată de tot cetățenul.

La această invinuire trebuie sé ne oprim puțin.

Nicolae Bartha susține, că guvernul nu se îngrijescă de limba statului. Dér ôre în ce scop au introdus guvernele limba maghiară cu forța în școle și pretutindenii? De ce guvernul prădează milioane pentru ridicarea de școli de stat cu limba de propunere maghiară în ținuturile locuite de naționalități? Ôre în ce scop guvernul încuragiază, ba îndrumă chiar pe funcționarii publici de totă categoria, a sili pe cetățeni la limba maghiară? Ôre de ce toate inscripțiunile, publicațiunile, ba chiar și admoniările la trecătoarele pe liniile ferate guvernul le face în limba maghiară?

Ori dóră patriotul dela „Magyarország“ sé fi ajuns în fine la convingerea, că toate aceste nu pot asigura egemonia și nu pot stôrce respect limbii maghiare?

Guvernul dă, cu învoirea dietei, precum vedem, din budgetul statului pentru operă, pentru teatrul național

maghiar, pentru subvenționarea trupelor teatrale de prin provincie și pentru trupele teatrale ambulante sume enorme. Pentru opera din Budapesta — alta nici nu este în țără — s'au dat în 14 ani, drept subvențiune de stat, suma oribilă de 10,400,000 fl.; pentru teatrul național maghiar tot în acest timp 3,500,000 fl., și pentru teatrele maghiare de prin provincie în tot anul sume mari. Acum se proiectează o subvențiune anuală chiar de un milion.

S'au dat déră numai pe teatre maghiare în 14 ani mai bine de 15 milioane florini, va se dîcă mai bine de un milion de florini pe an.

Mai bine de un milion de florini la an pe „*circenses*“, pentru distracțiunea domnilor, când poporul emigrăză de fôme și școlele nôtstre adeverat populare, adecă cele naționale și nu cele de stat jidovesci, stau sé se stingă cu învătători cu tot de lipsite ce sunt.

Cu interesele de 5 la sută ale acestor 15 milioane de florini, se puteau ridica și susține în mod splendid 750 școle populare de acestea, asigurându-li-se esistența pentru totdeuna. Adaugându-se la acești bani milioanele aruncate în tot anul în vânt de ministrul Wlassics pentru școle de stat, acolo unde nu folosesc nimica (cam 3—4 milioane la an), în câte-va decenii ne-am afla cu școli escelente ca Svedia și alte țări culte.

Ei, dér stăpânitorilor noștri nu le trebuiesc popor deștept, ci le trebuiesc popor prost, bun de jug și — *circenses*! Dumnealor vor sé-și petrecă bine, până pot. Apoi grandomania maghiară! Ei sé nu aibă în Budapesta, ce au Francesii, Englesii, Italianii, Germanii în capitalele lor? Ce ar fi atunci de lume și de globul maghiar.

Aflăm însă a fi o gróznică nedreptate, ca din săculețul statului, adecă al nostru al tuturor, sé se cheltuiescă milioane pentru petrecherile teatrale ale domnilor îmbuibăți din Budapesta și ale celor din provincie, pe cât timp poporul alocurea pierde de fôme și se îmbrăncescă sub sarcina ne mai pomenit de grea a tot-felul de dări.

Ca tot omul, așa și clasele societății, au sé-și porțe însăși cheltuielile pasiunilor lor. Acesta este pur și simplu adevărul. Dēcă magnații, bancherii, neguțătorii și posesorii de case cei avuți din Budapesta și domnii mai mititei de prin provincie nu sunt în stare a-și susține teatrele, atunci nici nu merită sé le aibă. Țăra n'are bani de cheltuit pentru plăcerile lor.

Avé-re-ar aceste teatre venit și puté-s'ar susține și fără de subvențiune de stat; ei, dér guvernării noștri nu vréu sé lase a-se da reprezentățiunii, decât în limba maghiară.

Limba maghiară însă nu o pricepe și nu-o vorbesce majoritatea populațiunii din Budapesta și nici că o va vorbi când-va, pe lângă

tóte sfortările. Șede așa dér acasă și nu merge la operă și la teatrul național maghiar; funcționării ar merge, dér nu prea au cu ce, magnații și bancherii nu merg, pentru că ei au vécut în lumea largă reprezentății mai bune și mai frumoșe, decât cum se dau în aceste teatre. Resultatul este apoi un milion subvențiune de stat pentru teatrele maghiare.

Êtă ce face dér guvernul pentru limba maghiară. Cu atâta ar puté fi indestulit chiar și Nicolae Bartha. Mai mult nu s'ar puté face pentru ea, decât atunci, când s'ar ridica — după metoda lui Desideriu Banffy — în toate satele pe spesele comunale teatre maghiare; fresce, pentru buhe, căci altcineva în cele mai multe locuri n'ar umbla în ele. Êr în privința aplicării și mai ales respectării limbii maghiare, n'a mai rămas, decât sé se aducă lege, că unde vei auđi vorbindu-se unguresce sé-ți faci cruce și sé ingunuchi, și unde vei vedé așiată vre-o literă maghiară, sé fii silit a-ți lua pălăria și a-te inchina până la pământ.

Chimerele, grandomania și pasiunile domnesci ale egemonilor noștri, o costă pe bieta țără mulți bani, grozav de mulți bani; o costă însă, și ceva mai scump decât banul — pacea internă a cetățenilor séi.

Revisuirea legii de incompatibilitate. Se șcie, că Vineri s'a intrunit comisiunea alésă și însărcinată cu revisuirea legii de incompatibilitate. Desbatere în merit n'a fost în acea primă ședință. Comisiunea a decis, ca proiectul lucrat de raportorul Rohonyi sé se tipărescă și distribue între membrii comisiunei. Ministru Szell pârteni ideia, ca în locul comisiunei permanente actuale, sé judece din cas în cas asupra afacerilor de incompatibilitate un *jurii format din deputați*. Față cu aceasta din partea opoziției s'a lansat propunerea, ca până când e în vîgore *judicatura curiei*, acesta sé decidă și asupra casurilor de incompatibilitate. Scopul este, ca viața parlamentară sé se purifice, dieta sé conștea din elemente independente și cei ce ocupă loc în parlament sé n'aibă altă țintă, decât a servi intereselor țării, ér nu sé umble după sinecure și venite grase, ce le trag astăđi nenumărați deputați, cari ocupă posturi pe la societățile de întreprindere și speculative.

Autonomia catolică. Mai multe foi din Budapesta aduc șcirea, că cestiunea *autonomiei catolice* va fi discutată și în dieta. Partidul popular ar avé de gând șeinișieze în privința acesta o mișcare deja înainte de desbaterea budgetului pentru culte și instrucțiune publică. — De altă parte G. Ugron și alți reprezentanți ai congresului catolic au decis, că dēcă până la 7 Februarie nu se va convoca comisiunea de 12 a congresului, ei vor cere convocarea congresului, având pentru acesta 50 de subscrieri.

P. P. Carp și situația financiară.

„N. fr. Presse“ din Viena, și alte foi după ea, au adus șicilele aceste șcirea telegrafică, oă ministru-președinte român P. P. Carp, în fața greutăților ce le întâmpină proiectele sale de imposite în secțiunile camerei, sé fi declarat, că „e posibil oă dânsul se va retrage deja în șicilele proxime“.

Șcim, oă d-l Carp a fost declarat deja în convorbirile, ce le-a avut cu ocaziunea călătoriei sale la Viena și la Berlin, că dēcă nu va reuși cu proiectele sale financiare, se va retrage.

Șcirea de mai sus stă în legătură cu această declarațiune și cu consfătuirea majorităților parlamentare, ce s'au ținut Vineri séra în Bucuresci în sala Senatului.

La această consfătuire d-l P. P. Carp a introdus discursul séu dîcând următoarele:

„Sé nu vă mirați, oă acum vocea mea nu are grația obicinuită. A venit momentul soluțiunilor și când trebuie esplicări france. Când am luat guvernul, cestiunile de programul partidului, principii și organizării mai mult séu mai puțin moderne, trebuia sé rămână pe al doilea plan. Strigătul era: trebuie ragulată situațiunea financiară și eu cu dânsa voiú sta, cu dânsa voiú cadé.“

„Soluțiunile, cari se dau, trebuie sé fiă bine cugetate. Dēcă nu se pot da soluțiunile, pe cari le crede și le înțelege cine-va, sé se retragă mai bine, căci altfel nu se pôte. Acesta este conștiința mea. Nu pôte cine va sé lucrăze folositor, decât așa cum înțelege el.“

Din aserțiunile de mai sus ale primului ministru s'au făcut concludsiunile, că ar fi pus în vedere retragerea sa apropiată, mai ales după-ce s'a constatat în consfătuirea amintită a majorităților, că în adevér există mari divergențe între grupurile majorității și conducătorii lor cu privire la modalitatea regulării situațiunei financiare.

Din dieta ungară.

Ședința dela 1 Februarie a dietei a fost cam șgomotósă. Intre altele s'au desbătut *petițiunile și adresele* prezentate biuroului. Intre acestea se aflau adresa comitatului Treiscaune și a altor comitate și municipii, privitor la *legea naționalităților*. Deputatul Madarasz luând cuvântul, a dat espresie regretelor, că *petițiunile și adresele* nu se resolvă așa cum își inchipuiau cei din 1848. Ađi ministri decid în propria putere asupra sorții *petițiunilor*, și séu implinesc cererile, séu le refusă. Atrage atenziunea ministrului președinte Szell mai ales asupra adreselor, cari cer revisuirea legii naționalităților și-l invită sé presente dietei la timpul séu un proiect de lege privitor la această revisuire. Camera n'a primit însă propunerea lui Madarasz, ci însușindu-și propunerea comisiunei *petiționare*, adresele din cestiune au fost estradate ministrului președinte.

Urmă desbaterea asupra *petițiunilor orașelor Budapesta și Seghedin*, și a comitatelor Bichiși și Heveș privitor la *înșințarea teritoriului vamal separat*. Luără cuvântul mai mulți vorbitori din opozițiă. Intre aceștia Franciso Kossuth, care accentuă, că Ungaria nu este nici-decum în poziția de a respinge dela sine mijlócele de apărare. *Petițiunile* privitoare la teritoriul vamal separat nu numai că trebuiesc estradate camerei spre desba-

tere, d'ér și guvernul trebuie să le aprobe. Tot această o accentuează și Bela Barabas, care salută din totă inima lui șovinistă pețitiunile.

Ministru-președinte Szell luând cuvântul spune, că nu află oportuna-se pronunța acum cu privire la teritoriul vamal, nici nu găsește corect și potrivit momentul, ca dieta să ia poziția în chestiunea această. Lupta vor trebui s'o aștepte Ungurii, d'ér pentru lupta această n'a sosit încă timpul. Când s'a decis în cameră de a-se susține raportul existent cu Austria, s'a decis totodată, ca afacerea această să fiă înălțurată de-oamnată dela ordinea d'ilei.

*

Deputatul Pichler interpelază guvernul asupra pașilor, ce are de gând să-i facă față de eventualitatea, când „Reichsrath“-ul austriac ar fi incapabil de lucrare și când cu Austria nu se mai poate vorbi ca cu stat constituțional.

Ministru-președinte Szell răspunde, că nu vede nici-decât încetarea vieții constituționale în Austria. Ungaria are să cumpănască numai, decât a corăspuns Austria condițiilor de contact, decât va alege delegațiunea, decât va primi cvota și pactul? Respectând ea aceste condiții, pentru Ungaria nu este nici un pericol în înțelesul legii. Declară, că e în curat cu pașii, ce are să-i facă față cu toate eventualitățile. Ori-ce ar urma, Ungaria e pregătită. Ar fi zadarnic și incorect, decât aș s'ar pucească numai din presupunerii. Dietei ungare nu-i este permis a face critică asupra celor-ce s'au petrecut în parlamentul austriac.

Camera ia la cunoștință răspunsul ministrului.

Imormântarea Reginei Victoria.

Rămășițele pământești ale Reginei Victoria vor odihni de aș începând în mausoleul din Frogmore. Vineri pe mare, Sâmbătă pe uscat i-s'au dat răposatei Regine ultimele onoruri, atât de imposante și strălucite, cum rar s'au mai dat vr'unui domnitor pământesc până-acum.

Vineri la 1³/₄ ore cadavrul, închis în trei cosciuguri, fu ridicat de 12 mateloți ai palatului din Osborne, apropiându-se încet cu el de afetul unui tun la care erau prinși cai negri. Cosciugul fu așezat pe afet. În curând cortegiul se puse în mișcare. Înainte mergeau călări servitorii în livrete, după ei funcționari din armată și marină. Aceștia erau urmați de cimpoieșii Reginei în pitorescul lor costum scoțian. Pe lângă carul funebru mergeau de ambe părțile 8 măestri ecvestri și adjutanți de aripă, urmați de grenadiri în mare ținută. După aceștia urma, în șiruri de câte trei, principii și principesele casei regale, pedestru. Regele Eduard mergea între împăratul Wilhelm și principesele de Connaught.

Cortegiul scoborî încet pe deal la vale, ajunse în Cowes și trecu prin străzile orașului, unde armata forma gardă. Soseind la debarcader, în mijlocul salvelor de tunuri și în bătaia timpită și lugubră a tobelor, cosciugul fu transportat de 8 mateloți la yachtul „Alberta“ și fu așezat în mijlocul pavilionului format în centrul bordului. Marginele pavilionului erau deschise, așa că cosciugul putea fi văzut. Membrii familiei regale și înalții oșpeți s'au imbarcat pe diferite yachturi.

Flotila în doliu, cu opt contra-torpile în frunte, a plecat la orele 3, tăindu-și drum prin mare printre corăbiile de război, cari formau garda de ambele părți și dând salve de tunuri din minut în minut. În partea de câtră nord a direcției, ce o urma yachtul „Alberta“, se aflau postate exclusiv corăbiile engleze, în partea sudică corăbiile germane, între cari și câte una franceză, japoneză și portugheză. Puțin înainte de orele 5 „Alberta“ ajunse în Gosport, unde a stat totă noaptea, pădită de către vasele de război. Drumul pe mare a fost c-va imposant. Totă mișcarea fu pregătită și executată cu cea mai mare exactitate. Când „Alberta“ sosia aproape de-o corăbiă, se da o salvă de tun, echipajul făcea onorurile și muzica cânta imnul funebru. În tot parcursul se auzea bubuitul tunurilor, urmat de cântecul funebru, executat de muzicele diferitelor corăbii.

Sâmbătă cosciugul fu pus pe un tren separat, în care se instalaseră membrii familiei regale, și în bubuitul tunurilor plecă din Gosport la 9 ore dimineața. Trenul ajunse la 11 ore în gara Victoria din Londra. Ajuns aici, Regele Eduard, Regina Alexandra, împăratul Wilhelm și cele-alte personaje principare s'au dus în sala de primire, unde salutară pe Regele Portugaliei, Regele Belgiei, Regele Greciei, pe arhiducele Francisc Ferdinand de Habsburg, pe principesele Ferdinand al României, pe principesele moștenitor al Rusiei etc. Într-aceea 12 gardiști au așezat cosciugul pe afetul de tun, care sta înaintea gării și la 11¹/₂ cortegiul plecă spre gara Paddington. Lord Roberts a dat semn trupelor să plece.

Multe mii de soldați, purtând la brațul stâng flor negru, înaintau în pas încet, alăturându-li se trupele postate în străzile pe unde trecea cortegiul. Erau reprezentate toate armele: trupe coloniale și indiene, mateloți, marinari și tot felul de soldați. După armată mergeau atașaii militari străini, formând un grup strălucit. Aceștia erau urmați de marele stat-major al armatei în frunte cu lord Roberts. Urma apoi partea principală a cortegiului, condusă de ducele de Norfolk călare. În jurul ducelui se grupară dignitarii curții și purtătorii celor mai ilustre nume engleze. Urma afetul de tun cu cosciugul Reginei tras de 8 cai, încălecați de 8 feciori în livrete aurite. Cosciugul era acoperit c'un covor de mătase

albă, brodat cu aur și argint. De ambe părțile cosciugului mergeau ofițeri, apoi un suboficer de gardă ducând stindardul regesc.

Urma acum membrii familiei regale în frunte cu Regele Eduard, la dreapta căruia se afla împăratul Wilhelm, ér la stânga principesele de Connaught. Împăratul Wilhelm ședea pe-un cal alb și purta uniformă de mareșal engles. Cei-alți principii reg. și străini urmau de asemenea cosciugul călări, în rânduri de câte trei. Moștenitorul de tron român mergea în rând cu moștenitorul german și cel grecesc. Felinarele din străzile, pe unde trecea cortegiul, erau împodobite cu cununii de lauri și cu flori. Publicul privia în liniște pioasă cortegiul. La ora 1-15 ajunse la gara Paddington, de unde plecă la Windsor, ajungând acolo la ora 2-30. Când cortegiul voi să plece dela gară, caii prinși la afet nu voră să plece nici-decât. Incidentul acesta a indispus foarte mult pe Regele Eduard. În fine matrozii desprinsă caii și traseră ei afetul până la capela St. George.

În capela St. George se adunară în mijloc membrii casei regale, aristocrația engleză, toți miniștrii, mulți peer-i și deputați etc. Preoțimea primii cosciugul la porța bisericeii și prin naia bisericeii l'au condus la altar, în fața căruia era ridicat un catafalc. Serviciul funebru s'a făcut conform ritualului bisericeii anglicane, cântându-se imnuri de Gounod și Spohr. În mijlocul unei tăceri adânci, solii strigară titlurile decedatei Regine și serviciul s'a încheiat prin marșul funebru al lui Beethoven, după care Regele și persoanele principare s'au dus la castelul din Windsor.

SCRIRILE DILEI.

— 22 Ianuarie v.

Prinderea unei bande de spărgători. Dilele trecute a fost prinsă în Hațeg o bandă bine organizată de spărgători de case. Căpitanul de poliție Lenkesz din Hațeg fu încunoscițat în 27 Ianuarie, pe cale telegrafică, despre sosirea acestei bande, cu scop de-a fura bani dela băncile de-acolo. Căpitanul de poliție luă toate precauțiunile necesare. Deja în aceeași zi după amiază sosiră la marginea Hațegului 5 indiviți îmbrăcați în port țărănesc bănațenesc. Ei însă se reintorseră îndată, d'ér pe la 9 ore seara apărură érași dimpreună cu alți 4 inși și au tras la o cărciumă din oraș. Dintre necunoscuți 3 inși voră se între pe porța edificiului, unde se află institutul românesc de bani „Hațegana“, s'au reintors însă grabnic la cărciuma, unde au petrecut până dimineața. Poliția a fost totă noaptea în picior, d'ér nu voia să pășescă pe față, ca să nu zădărnicească bunul rezultat. În 28 Ianuarie dimineața au fost postați polițiști la eșirea cărciumei. Căpitanul de poliție intră în curtea cărciumei, unde nu se afla,

decât unul singur din indiviții bănuți. Cei-alți se plimbau în sus și în jos pe dinaintea băncilor, prin oraș. Căpitanul începă să vorbească cu visitiul dela trăsura cu care veniseră spărgătorii; acesta spunea, că au venit la t'erg și că sunt din Torontal. Căpitanul începă se caute prin f'etel din trăsura și a aflat mai întâi o pușcă cu două țevi, apoi un sac, în care se aflau mai multe pile, drugii de fier, și tot felul de scule pentru spargere. Necunoscutul o luă la fugă, d'ér la porță fu îngărdat de un comisar de poliție. Dându-se prin această semnalul, polițiștii au pus mâna și pe cei-alți 8, aducându-i în curtea cărciumei. Aici li s'a declarat, că sunt areștați și i-au condus la casa orașului, unde unul din areștați își aruncă straița și prinse a fugi. Un polițist fugi după el, d'ér nu-l pută ajunge. Într-aceea dimineața casei orașului se adună lume multă. Un tăbăcar din Hațeg se oferă să prindă pe criminal. Încălecând un cal el și alergă să-l prindă. Când refugiatul ajunse la marginea pășurei, tăbăcarul îi eși înainte și se începă o luptă desperată între ei. Tăbăcarului îi succese a aplica tăharului câte-va lovituri de sabiă, în urma căroră acesta cădă jos, d'ér se ridică îndată și voi să străpungă pe persecutor c'un cuțit. C'o nouă lovitură de sabiă tăbăcarul îl culcă a doua-ora la pământ, s'a dat apoi jos de pe cal, i-a smuls cuțitul din mână și l'a îngărdat. Atunci sosi și polițistul și conduseră la areșt și pe acest tăhar. Toți 9 spărgătorii fură transportați la Caransebeș. Așa istorisece „B. H.“ cazul acesta, care a produs senzația în Hațeg.

Aniversare. Sâmbătă d'arul „Unirea“ și-a serbat în Blașiș aniversarea de d'ce ani dela apariția ei. După liturgie, în decursul căreia s'au cântat troparele morților în amintirea canonicului Grama, unul dintre fundatorii f'oiiei, personalul Redacțiunii și unii colaboratori esteri s'au prezentat la Escl. Sa Metropolitanul, care i-a primit cu multă bunăvoință, dorindu-le succese pentru viitor. La orele 6 seara a fost prând comun la locuința Redactorului.

Logodnă. D-l Nicolae Iorga, profesor universitar în Bucuresci, s'a logodit aseră în Brașov cu d-s'ora Catinca Fogdan, sora d-lui profesor universitar Ioan Bogdan.

Bal în Blașiș. Marți, în 12 Februarie n. se va arangia în sala „Otelului Univers“, un bal, venitul curat fiind destinat pentru fondul studenților morboși. Comitetul aranjator: Aron Deac, președinte; Gavrilă Precup, vice-președinte; Dr. Ioan Rășiu, secretar; Octavian Bonfiniu, cassar; Valeriu Suciuc, controlor; Dr. Ambrósiiu Cheșian, Iacob Mureșianu, Ioan Fodor, Aurel P. Bota, Teodor Vandor, Ioan Băgăian. Prețul de intrare: pers'ona 2 cor., familia de 3 membrii 4 cor., de mai mulți 5 cor. Suprasolviu se primesc cu mulțămiiță și se vor cuita pe cale d'iaristică.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

O noapte în wagon-lit.

Șchiță, de Bret Harte.

Unii sunt pentru, alții contra.

După-ce ai mers opt s'eri d'cece césuri pe drumul de fier, când ai ajuns la sfirșitul călătoriei, care e prima grije, ce te cuprinde? Să te culci, nu-i așa?

O și pierdută pentru afaceri.

S'eu pentru districția.

Eu plecasem într'o seară pe una din liniile Vestului și luasem un loc într'un wagon Pullman. Voind să ațipesc puțin, mă trântii în pat și mă pierdii într'un somn de-o adâncime... și de-o lungime... mă deștepta-i trăs'erind de t'émă c'eam durmit prea mult și-am scăpat stația. T'émă zadarnică! Abia durmisem două césuri. O noapte întregă de iernă își fixa asupra-mi privirea-i nesfirsită.

Încercăi pe partea dreaptă, pe partea stângă, imposibil să mai adorm, mă pusei pe spate. Rémăsei așa, întins, gândindu-mă la o mulțime de lucruri, întrebându-mă d.

e. pentru-ce învălitorile unui pat din wagonul Pullman nu s'émăuă cu nici o altă învălitoare cunoscută; pentru-ce ș'ar pută dice, că sunt făcute din nisce mică pătrate ca nisce prăjitură de colorea neagră; pentru-ce se l'epesc de corp, când te întorci și apasă atât de greu, fără a ține de cald; pentru ce perdelele patului nu sunt simplu opace, fără a s'v'e o grosime năbușitoare; și pentru-ce să stai culcat și deștept într'un wagon-lit, când ar fi cu mult mai simplu să dormi șed'nd într'un vagon ordinar?

Este onest să mai a'daug însă la această din urmă reflexiune, că sforăiturile soților mei de călătorie răspundeau contrarului.

Posiția orisontală nu'mi plăcea; cina de seară imi apăsa stomacul tot așa de greu ca și învelitorile patului, ceea ce mă conduse de-adreptul la întrebarea, că de ce nu poți găsi pe totă întinderea noului continent nici un fel de mâncare local? De ce lista tuturor birturilor și a tuturor hotelurilor e tot-déuna aceeași: o copie palidă a listelor de bucate din capitală? De ce bucatele, cari figurăză în listă, sunt vecnic identice și se deosebesc numai prin gradul de incapacitate al autorilor lor? De ce un

american, când călătorește este, avisat tot-déuna la oucan cu sos rece; de ce tinăra fetiță, care ne serva la masă își amesteca șervetele ca cărțile de joc, trecându-le peste omărul nostru? de ce după-ce s'evirșise acest adevărat act de forță, se retrăgea, lipindu-se de părete și păr'nd a spune prin privirea-i disprețuitoare:

„Scusă-mă frumosul meu domn, d'ér eu deși nu sunt damă, totuși am demnitate și decât-ți închipuesci, că permit familiarități, te înșeli“.

Cina imi apăsa greu stomacul și ou îngrijire mă gândeam la viitorul dejun, mirat că șunca dela bufete era tot-déuna tăiată de grosimea unei jumătăți de degat, și oușle păreau a fi nisce ochi de sticlă ce-și fixau asupra-mi privirea lor diavolească, promițându-mi un atac de gastralgie.

O altă nesiguranță: de ce prăjiturile, pe cari nu le-ai pută mânca fără uu anumit grad de preparare artistică, se servesc tot-déuna când se dă semnalul de plecare?

N'ar fi trebuit să-mi pun acest problem, căci'mi-aduc aminte, par'că l'as' vede, de un călător, care îi aflase deslegarea. Scena s'a petrecut la bufetul nu știu

căr-i stațiunii din Illinois. La sunetul olopotului ei se sculă repede într'un transport frenetic, înfășură într'o batistă roșie rămășița de prăjitură națională, se urcă în wagonul fumătorilor și o mănca acolo în t'icnă, pe când mișcarea trenului îi ajuta digestia.

Fără nici o distracția și ou ochii deschii, ușor puteam calege unele observații, pe cari nu le p'ote face cine călătorește ziua. În primul loc mă miră faptul, că iuțela trenului nu era uniformă. Uneori locomotiva părea că se grăbesce, d'ic'nd vagonelor din urmă:

„Sapristi! hai, că nu merge numai așa!.. Césul e deja la două și jumătate. Cum dracu vrei să-ajungeți la césul fixat? hai?... nu răspundeți!... Poch!.. poch!..“

Aceștea le auđii pe acel ritm mașinal, pe care îl ia și gândirea, când mergi ou trenul. Exemplu: Călătorind într'o seară ridicasem perdeua, ou să privesc paisagiul de zăpadă pe unde trec-am, sub lumina lunii; lăsând-o apoi în jos, un vechi c'ântec popular imi veni în minte. Fatală amintire, esclamaii. Trenul imi fură melodia și totă noaptea imi c'ântă acest refren stupid:

Ciocnirea sângeră între Bulgari și Turci. Se știe, ca orașul Iștip este focarul agitațiilor bulgăresci. În acest oraș nu puțin agenți d'ai comitetului și-au găsit un bun culcuș. În una din zilele săptămânii trecute, 10 din acești agenți, aflând că autoritățile locale îi urmăresc, au părăsit orașul și s'au îndreptat spre granița turco-bulgară. Îndată ce sus-șișii Bulgari s'au apropiat de pichet, aceștia i-au somat, ca să stea pe loc, dăr ei în loc să asculte, au răspuns prin focuri de pușcă. Atunci pichetele au tras și ele și astfel s'a început o luptă strașnică, în care au căzut 10 soldați și un ofițer, ăr dintre Bulgari numai unul. Ceilalți Bulgari luându-o la fugă, au fost încunjuțați de un regiment de cavalerie, care se trimisese în urmărirea lor și au fost nevoiți, ca să se predea. Ei au fost trimiși la Constantinopol, unde au să fie judecați.

Cununii. D-l Valeriu Filipan, teolog absolut, și d-șora Valeria Nemeș își vor serba cununia la 17 Februarie st. n. 1901 în biserică gr. cat. din Glod.

— Aurel Chinteanu, teolog absolut, și Alesandrina Sohorca, se vor cununa la 10 Febr. st. n. a. c. 3 ore după amiază în biserică gr. cat. din Sângeorgiu-român.

Un candidat înainte de vreme. Sub titlul acesta cetim în „Drapelul“ din Lugos, că părintele Simeon Blajovan din Hodoș face cunoscut, că „candidază serios“ pentru dieta din Pesta cu „program național“ în cercul Bocsei.

Convenția poștală între Bulgaria și Rusia. Diarul „Petersburgskaja Wiedomosti“ anunță, că d-l Stoianovic, directorul poștelor și telegrafelor din Bulgaria, a încheiat cu Rusia o convenție, prin care s'au scăzut tarifele deșerilor trimise din Bulgaria în Rusia. De-asemena s'au stabilit condițiile, în care se vor trimite mandate poștale, colete și obiecte prețioase din Rusia în Bulgaria și vice-versa. Mandatele bulgăresci vor fi tipărite în Rusia.

Influența în New-York. În New-York au fost 500.000 cazuri de influență, dintre care multe mortale. Spitalele sunt pline de bolnavi și nu mai pot primi pe nici unul. Patru sute de sergenți de stradă sunt bolnavi. Teatrele au făcut „relache“ din cauză, că artiștii erau bolnavi. În Washington senatul nu a ținut ședință, din pricina îmbolnăvirii mai multor senatori. Temperatura estrem de dulce și anormală din luna trecută este cauza, că influența bântue cu așa furie.

„Regele Arabiei“. Din Bombay se telegrafază: După sciri sosite aici lângă Koveit (golful persic) s'a dat o luptă sângeră. Bin Rasid s'a proclamat de Rege al Arabiei și cu 20.000 de oameni a năvălit spre Koveit. Șeikii din Koveit i-au eșit înainte cu 10.000 de oameni. Lucrul a ajuns

la luptă, care a durat de seara până'n zori. Trupele lui Bin Rasid, au fost în cele din urmă bătute, ăr Șeikii s'au reîntors cu bogate prăzi.

Camera comercială și industrială din loc și-a serbat Sâmbătă jubileul de 50 de ani a existenței sale. La orele 4 d. a. a ținut o ședință festivă în casa Sfatului, în care zelosul secretar Maurițiu Thomas a citit un memoriu relativ la activitatea și peripețiile prin care a trecut camera în restimp de 50 de ani:

Sera la orele 7 în sala dela hotel „Europa“, la sunetele înveselitoare ale muzicii lui Galușcă, s'a ținut banchetul splendid, la care au luat parte membrii camerei din loc și din afară. Pe lângă aceștia au participat, ca invitați, conducătorii institutilor de ban din localitate, conducătorii reuniunilor și societăților comerciale și industriale. Dintre autoritățile politice a participat numai d-l primar orașenesc Hiemesch.

Dintre Români sunt puțin membri la Cameră, abia 4 înși, dăr și din aceștia au fost prezenți numai d-nii Theodor Spudercă, cofetar și Vasile Popovici, mésar. A mai fost dirigentul Filialei „Albina“, d-l N. P. Petrescu, Ilie Savu reprezentantul societății Meseriașilor români și d-l Arsenie Vlaicu reprezentantul sodalilor români.

Șirul toastelor l'a început bătrânul președinte al Camerei, de toți stimatul comerciant d-l Carl Fabritius, ridicând paharul pentru ministru de comerț și industrie. Vicepreședintele Eitel a toastat pentru primarul Brașovului și pentru oșpeții din afară. Primarul, mulțumind, toastează în sănătatea președintelui și a celorlalți funcționari conducători ai Camerei. Al doilea vice-președinte Simay a toastat (ungurește) pentru unire și bunăînțelegere între membrii Camerei. D-l Petrescu (românesc), accentuând rolul important ce l'au avut și-l au și astăzi comerțanții și industriașii Brașovului și arătând, că activitatea acestora a servit totdeauna de model pentru celelalte orașe din țară, ridică paharul pentru prosperarea și înflorirea comerțului și industriei din acest oraș și în sănătatea reprezentanților acestor branșe. D-l Ilie Savu, (românesc) a mulțumit Camerei pentru sprijinul, cel dă meseriașilor români și golesce paharul în sănătatea conducătorilor Camerei.

Au mai urmat apoi multe alte nenumărate toasturi și serioase și vesele.

Masa a fost bine aranjată, s'ar pute dice splendidă. După cafea, pe la 11 ore, era pus în menu-u purcelușul cu hrân, care însă, din cauza veseliei neîntrerupte, nu s'a putut servi, decât după orele 12.

Petrecerea a ținut până de câtră ziua.

— r.

Covoncare.

Reuniunea română de gimnastică și de cântări din Brașov invită pe toți membrii săi la adunarea generală, ce va avé loc Joi în 25 Faur v. c. la 5 ore p. m. în sala festivă a școlilor române.

Fiind acesta a doua convocare conform § 7 din statute, adunarea generală se va ținé în tot casul luând concluse cu atâți membrii, câți vor fi de față.

Vé rugăm deci să vé presentați în număr cât mai complet.

Brașov, 21 Ianuarie v. 1901.

G. Chelar,
președ.

A. Ciortea,
secret. int.

Producțiuni și petreceri.

Tinerimea română din comitatul Hunedorei va aranja o petrecere cu dans în sala redutei orașenesci din Deva, Sâmbătă în 3/16 Februarie 1901 în favorul bisericii gr. or. din Deva și a reuniunii femeilor române din comitat. Inceputul la 8 ore sera. Prețul de intrare: de persoană 2 cor., de familie 5 cor. Oferte benevole se primesc cu mulțumită și se vor cuita publice în comitetul arangiator figuréză vre-o 45 membrii.

„Casina română“ din Beiuș va aranja un bal la 12 Faur a. c. st. n. în sala ospătării Opidane. Prețul de intrare pentru persoană 2 cor., — pentru familie după plac. Inceputul la 8 $\frac{1}{2}$ ore sera.

Tinerimea română meseriașă din Oradea mare va aranja un concert împreunat cu joc la 2 (15) Februarie, în localitatea dela „Arborele verde“. Venitul curat este destinat spre înființarea unui fond pentru ajutorarea învățăceilor de meserii, lipsiți de mijloce. Inceputul la 7 $\frac{3}{4}$ ore sera. Prețul de intrare: pentru o persoană 1 cor., pentru o familie 3 corone. Suprasolviri generoase se primesc la adresa învățătorului Niculau Fîru în Oradea-mare (Ujváros) și cu mulțumită se vor cuita pe cale diaristică.

Programa: 1) „Trăești valea“ cor mixt de J. Mureșianu, 2) „Dis'a badea“ cor. mixt de G. Musicescu. 3) „Viitorul Românului“, poezie de Z. Antinescu, predată de Ioan Bitan. 4) „Lelea vitéză“ cor mixt de G. Musicescu. 5) „Stăncuța“, cor mixt de G. Musicescu. 6) „Limba mea“, poezie de Nicu Stejărel, predată de Rosalia Mezei. 7) „Oșteanul român“, cor mixt de G. Musicescu. 8) „De când mândrul“, cor mixt de G. Dima. II „Nunta lui Pârjol“, teatru pentru copii, de Iosif Vulcan.

SCIRI ULTIME.

Londra, 3 Februarie. Lui „Standard“ i-se anunță din Pretoria, că toștul președinte Pretorius s'a reîntors dela visita, ce i-a făcut lui Botha. Incercările lui în favoarea păcii, s'au zădărnicit. — Burii au distrus lângă Modderfontein două mine de aur.

Berna, 3 Februarie. Comisiunea internațională de pace a adresat Regelui Eduard un apel, în care își exprimă speranța, că schimbarea la tronul Angliei însemnă totodată o eră de pace, la care trebuie să țin-tescă domnitorul unui imperiu puternic ca Marea-Britaniă.

Washington, 3 Februarie. Ministrul de externe Hay a făcut cunoscută în consiliul de ministri situația din China și a ăis, că reprezentanții puterilor nu înaintéză cu pregătirea lucrărilor de pace, cum ar trebui. Din cauza acestă s'au ivit multecestiuni grave. Cabinetul trebuie să cumpănescă acum asupra sporirii trupelor americane în China și asupra transportării lor.

Literatură.

Viața și operele lui Andrei Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blășiș. Prețul 2 cor., plus porto 10 ban. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blășiș.

Se pôte procura și dela Tipografia „A. Mureșianu“ din Brașov.

DIVERSE.

Reginele Angliei. Anglia după Cartea Mare, adecă după seculul al XIII-lea, a fost în patru rânduri guvernată de femei. Cea dintâi dintre aceste regine a fost Maria Sângerăsa, catolică, din dinastia Tudorilor. A doua, protestantă, a fost Elisabeta, supranumită Regina Fecióră, din aceeași dinastie. Amândouă erau ficele lui Henric al VIII, dăr nu din aceeași mamă. Mama Mariei fú Caterina d'Aragon, aceea a Elisabetei a fost Anna de Boleyn. Nu fără motiv a fost supranumită acesta „Regină fecióră.“ Înainte de a muri, ea a avut grijă să ordone ca trupul seu să nu fie nici înbalsamat, nici examinat. Ea a domnit aproape o jumătate de secul. Istoria o numesce „Marea Elisabeta“. A treia regină a Angliei fú Anna, ficea mai mare alui Jacob II. Ea deține puterea supremă timp de 12 ani. Ea a fost aceea care a trimis în contra Franciei pe faimosul general Marlborough, chiar acela cu cântecul popular. În fine, a patra Majestate feminină, care s'a urcat pe tronul Britaniei-Mari, a fost Regina Victoria.

Din viața lui Verdi. Diarul parisian „Le Temps“ povestese următoarea anecdotă din viața lui Verdi: În fie-care an Verdi petrecea cât-va timp la stațiunea Montecatini, unde locuia într'o casușă. Acum câți-va ani, unul dintre prietini lui veni să'l vadă și rămase foarte mirat, că măestrul îl primi într'o cameră, care servea drept salon și în același timp de sală de mâncare și cameră de culcare.

— Mai am două camere, ăise Verdi amicului seu, vădendu-l mirat, dăr sunt împovorate de nisce obiecte, pe care le-am închiriat pe sezonul băilor. — Și Verdi deschise ușa veciă, unde amicul maestrului vădú două camere literalmente înfesate cu diferite flașnete.

— Când am sosit aci, urmă Verdi, toți proprietarii acestor instrumente făceau serenade sub ferestrele mele, cântându-mi fals „Rigoletto“, „Trovatore“ și „Traviata“. Atunci am luat o hotarire. Am închiriat toate flașnetele, ce se aflau la aceste băi, pentru întreaga stagiune. Asta m'a costat 1.500 de lei. Dăr acum cel puțin sunt liniștit și voi pute lucră.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

„Lasă jos perdéua!... lasă jos perdéua!...“

Nu tôte liniile de drum de fier cântă același refren.

Pe „New-York Central“, unde linia este perfectă, am audít un tren obraznic sohim-bând în modul următor un marș funebru:

„Nu vé opuneți, căci eu sunt Yankey!... Moody mai pôte da cu praștia!... Zingăniși săbiile!... klinky, klinky, klanky, klink!“

Pe linia dela New-York la Newhaven d. e. de multe-ori am audít, din cauză, că mașina fluereă aproape în fie-care moment:

„Tommy, faceți loc copitei ăștia!... Un mic strigăt încă... Bumpity, bumpity, poopy!... kling, kling, klang!...“

Și poezia e profanată. Pe linia Quebec, trecând într'o nopțe înstelată printr'o pădure vechiă, imi veniă în minte primele versuri din *Evangelina*.

Și étă, ce a mai rămas apoi din el e: „Asta-i pădurea primitivă, tivă, tivă! Burchete de brađi, tufe de cucută, cută, cută!“

Funia șuera ast-fel, fiind atât de întinsă, încât era aproape să se rupă.

Observați vre-odată acel cântec particular, eoliu, care merge de-alungul trenului, când se opresce după o cursă lungă? E ca un suspin nesfîrșit de alinare, un suspin musical, începând în *mi* și sfîrșind în *la*. Nici un funcționar dela căile ferate nu mi-a dat vre-o explicație cum se cade. Un prietin al meu, inginer, susține, că acest fenomen e cauzat de întorcerea gradată a tuturor vagonelor în starea de inerție pe osiile lor, din care au tendința în mers de a eși afară. Acesta e însă o teorie, pe care ori-ce suflet poetic o va lăsa cu dispreț inginerilor.

Uite! sunt césurile patru. Din cabinetul de toaletă, care e la căpétul vagonului, se aude un șgomot de perii de ghetete: servitorul ne lustruesce discret ghetetele.

Décă ași merge să mai vorbesc cu el, m'ar mai trece vremea. Dăr m'aduc aminte, că o ast-fel de încercare pe lângă el séu pe lângă vr'un alt îngrijitor, e respinsă cu o indignare réu stăpănită, ca fiind un atac la fidelitatea, ce e dator s'o aibă față de Companiă.

Am voit odată să-l fac pe un controlor să înțelégă, că e absurd și o curată prostie să inspecteze biletele la mieđul nopții. El credea, că are de aface cu un nebun. Zădarnic caut; nici un mijloc nu găsesc, ca să scap de această insuportabilă, urită, enervantă singurătate. (Nu vorbesc de refrenul locomotivei.)

Oh, de s'ar face ziua! dăr să ridicăm perdéua și să vedem. Trecem prin fața unei moșii. Ah! lângă șură să vede lumină. De sigur, e lămpa lucrătorului, care să scólă...

Dăr nu m'nsel! Pe orison se vede o slabă, slabă bandă traudăfirie. Se face ziua. În sfîrșit!

S'a întâmplat vr'un accident? Ne-am oprit. Ah, nu! e o mică stația, pe care n'o vedeam.

Câți-va călători s'au dat jos, alții s'au urcat. În vagonul nostru s'au urcat doi înși, cari iau loc în partea neocupată a vagonului. Și bombănesc din când în când câte-va vorbe. Ședând față'n față se uită distrați, pe ferestră, ca și când ar fi două ființe, ce ar voi să fie departe una de alta. (Va urma.)

